

Aktuális szösszenetek 100 évvel ezelőttről

[1]

Mielőtt beütött a karantén, a JESZ színpadán a közönség utoljára a „*Kezembe temetem forró arcomat*” c. darabot láthatta. Alcíme: *pillanatok 100 évvel ezelőttről*. Praktikusan mi egymás között csak 100 év-ként emlegettük, s kezdetben nem is sejtettük, több lesz ez számunkra mint a „soron következő bemutató” és több, mint színházi nyelven megfogalmazott jubileumi megemlékezés. Először is Trianonról, hisz a produkció elkészítésének apropóját a hírhedt békeszerződés adta. De félre a politikával! Mi kezdettől arra voltunk kíváncsiak, hogy érintették a száz évvel ezelőtti események – a háború és az azt követő időszak, a határok átrendezése – a hétköznapi embereit. Az embert.

Aki már megélte életében, hogy munkahelyéről igaztalanul kirúgták, akivel szakítottak, hirtelen veszítette el közeli hozzátartozóját, az zsigereiben átéli mindazt, amit a színpadon lát. Aki elveszítette vagyonát /bedőlt a hitele/ és a nulláról kellett újrakezdenie, vagy jobb élet reményében új helyen, családtagoktól és ismerősöktől távol kellett megvetnie a lábát, mind ismeri a sikító hangot, mely az egyik szereplő szájából visszhangzik felé a színpadról: „*Nem bírom felfogni ésszel, hogy ilyen hirtelen egyszerre mindennek vége lehessen...*” Ismeri, mert ugyanúgy kifakadt belőle, akár hangosan mondta ki, akár csak némán, önmagában.

A fennmaradt hivatalos és magándokumentumok, melyek a produkció alapjául szolgáltak, arról tanúskodnak, hogy van, ami azóta sem változott.

Vegyük például a főváros vs. vidék kérdést: „*A mai kis Magyarországon túlprodukció van és lesz*

diplomás emberben. Nehéz lesz a diplomával megélni, miért is még nagyobb lesz a cs?dület Budapestre. Nagy ott a vetélkedés, tülekedés most már, s id?vel még nagyobb lesz. Kellemesebb ezért egy vidéki városban élni, s könnyebb is, mint a f?városban.” – mondja a száz évvel ezel?tt élt nagybácsi az ügyvédi pályára készül? unokaöccsének, s lehet aztán ezen még ma is vitatkozni.

Vagy ott van például az iskola. Akkor is, most is, a politika kemény kézzel próbálta kézben tartani az oktatást, a jöv? generációjának nevelését. Egy fennmaradt jegyz?könyv tanúsága szerint a nyitrai fiúiskolában lezajlott rendkívüli tantestületi értekezleten keményen egymásnak feszül a Csehszlovák államhatalom és a tanítók (és háttérben a tanulók) érdeke. S?t, az is felszínre kerül, milyen ellentétes nézetek feszülnek a „kedves kollégák”, a tantestület tagjai között. Nagyon ismer?snek t?nik a helyzet ma is: a politikai döntéshozók rendelettel próbálják meghatározni az iskolában zajló élet mindennapjait, miközben nincsenek tisztában azzal, hogy az érintett szerepl?k milyen nyelvet is beszélnek...

Akkor is, ma is, a dalszövegek, a „slágerek” jól hangzó címei érzékletes / stilizált képekben fogalmazzák meg az aktuális mindennapok lenyomatát: „Puskából a keresztfája / Kard és rózsza”. S amíg a „világhír? lemezújdonságok” dalai kisimítják a háborgó lelket, addig a Diana arcápoló termékek „kisimítják a ráncokat, eltüntetik a májfoltokat és pattanásokat”, stb. Hiába, az ember hiú, és legyen bár félkarú, nincstelen és tüd?beteg, fontos a külcsín, a látszat, s a szépségipar ezt azóta is kihasználja. A reklámok száz év óta nem sokat változtak. Ugye milyen ismer?sen cseng? „A b?rt bársonypuhává és hamvasan üdév? varázsolja, használatát beható tudományos vizsgálatok alapján a legjobban ajánlhatjuk!” Természetesen mindezt óriási akció kertében, el?rebocsátva a házhozszállítás lehet?ségét: „Próbadozoz gyönyör? csomagolásban, CSAK 75 korona! Ahol nem kapható, oda postán küld a f?raktár!” A reklámpar azóta is tartja a frontot, és gyönyör? n?k lefegyverz? bájaikkal próbálják belénk szuggerálni, hogy VÁSÁROLNI KELL! Nade, félre a fegyverekkel, mert ha épp nincs is háború, akkor ott vannak a betegségek... Mint ahogy egy másik reklámból megtudhatjuk, már abban az id?ben is voltak olyanok, akik ismerték mindennem? kórnak garanciális gyógymódját, és ezt nagylelk?en meg is osztották a szélesebb közönséggel: „...Van rheumája, köszvénye, ischi-ása, idegfájdalmi? Bántják az ideggyengeség ezernyi panaszai? Minden esetben kérje ingyen és bérmentve a »Modern villamos gyógymódról« szóló könyvet. Ingyen küldi az Elektro Vitalizer orvosi rendel? intézet” (a felsorolt betegségek listáját terjedelmi korlátok miatt nem közölhetjük).

Da ami a legfontosabb! Ahogy abban az id?ben, úgy manapság is, félre kell tenni minden egyéb egészségügyi panaszt, ha itt a pusztító járvány! A fent említett, bizonytalan id?re való bezárás el?tti utolsó JESZ-el?adáson, mikor már Magyarországon is mindenki t?kön ült a kialakult helyzet miatt és vártuk a rendelkezéseket a korlátozásokról, a néz?k akaratlanul is felhördültek e mondatok hallatán: „Itt, Zágrábban is becsukták az összes iskolákat, mert a járvány terjed, egyre terjed, s orvossága nincsen.” A helységnevek és kórok tetszés és aktualitás szerint behelyettesíthet?k, de reméljük, ezúttal a történet nem így folytatódik: „Az egész országban pusztít a spanyol láz. Megtámadja a fiatal, 10–30 év közötti életeteket, s néhány nap alatt végez velük. Meghalt száz meg száz fiatal leány, fiatal házaspár. Felér a halál a mi ablakunkig. Bevigyorog rajta sötét csontos arca, s az emberek arcán elsápad a halálfélelem.”

Mi itt ma, otthonainkba húzódva nem félünk. Higgadtan várakozunk. Várjuk, hogy ennek a rendkívüli állapotnak vége legyen, és ha elült a vész, visszatérjünk a rendes kerékvágásba. Addig is, beszéljessünk a nagyszül?kkel, akikre vigyáznunk kell, idézzünk fel együtt régi emlékeket, idézzük fel az elmúlt id?ket, talán némi tanulságul szolgálhatnak. S ne feledjük, a színházi emberek közben a színpalak mögött dolgoznak, készülnek a következ? produkciókra, a színészek alig várják, hogy újra színpadra léphessenek. A JESZ pedig nagy szeretettel várja majd el?adásaira kedves néz?it, amikor újra megnyílhatnak a kapuk.

Pécs, 2020. 03. 23.

Forrás

webcím:

https://jesz.pte.hu/aktualis_szosszenetek_100_evvel_ezelottrol?theme=pte_akadaly_jesz_pte_hu

Hivatkozások

[1] <https://jesz.pte.hu/sites/jesz.pte.hu/files/styles/large/public/kamilla.fekszik.jpg?itok=P8T-59z->